

РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ШКОЛІ

Марта ЯРОШИК

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблем, які виникають у студентів під час педагогічної практики в школі. З'ясовані труднощі при застосуванні словесних, наочних та практичних методів фізичного виховання. Вивчено недоліки проведення різноманітних форм фізичного виховання. Встановлений рівень реалізації теоретичних знань студентів на практиці.

Ключові слова. Профільна дисципліна, бакалаври фізичного виховання, педагогічна практика в школі, рівень теоретичних знань.

Постановка проблеми. У травні 2005 року Україною підписана Болонська декларація, в якій визначена стратегія розвитку вищої школи, зазначена конкретна мета, терміни та методологія розвитку. Насамперед це прагнення до високої якості вищої освіти, його гармонізації і прозорості, створення стандартів освіти і системи забезпечення якості підготовки фахівців. Сьогодні ведеться активний пошук шляхів підвищення ефективності навчального процесу [5]. Системі вищої фізкультурної освіти притаманна більша проблематичність, яка пов'язана з необхідністю формування рухових навичок, що потребують відповідної фізичної підготовленості та умінь передати свій руховий досвід учням [1, 8]. У руслі значних перетворень в системі фізкультурної освіти ми здійснюємо пошук ефективних шляхів підвищення мотивації студентів до використання переваг кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМС ОНП), вносячи корективи в організацію і проведення занять за новою технологією, зокрема з профільних дисциплін, що сприяє якісній підготовці бакалаврів з фізичного виховання в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Удосконаленню освітньої діяльності у сфері фізичної культури і спорту присвячено чимало дисертаційних досліджень. Обґрунтуванню змісту навчальних дисциплін присвячені роботи Ю.А. Бріскіна, Р.В. Чудної [2, 10]. Питання зміни систем навчання, згідно Болонських вимог, у вузах фізкультурного профілю досліджували Ю. Войнар, Д. Наварецький, І. Глазирін, 2005 [3], В.А. Кашуба, 2007 [7], Є.Н. Приступа, 2004 [9]. Проблеми створення системи тестового контролю та оцінки знань студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю досліджувала М.А. Ісаченко [6]. Однак, недостатньо вивченими залишаються питання ефективної системи оцінки знань студентів згідно Болонських вимог, яка була б зрозумілою та прийнятною як студентами, так і викладачами.

На сьогодні нами з'ясована адаптація студентів Львівського державного університету фізичної культури (ЛДУФК) до кредитно-модульної системи навчання, проаналізувана динаміка показників їх успішності та особливості навчання за новою системою впродовж шести семестрів, виявленню труднощі та недоліки, якими супроводжується вивчення профільної дисципліни за кредитно-модульним принципом організації навчання майбутніх бакалаврів ФВ [4].

Традиційно Україна готувала висококваліфікованих фахівців у сфері фізичної культури і спорту, тому необхідно звернути особливу увагу на специфіку навчально-виховного процесу у вузах фізкультурного профілю. Питання адаптації існуючої системи підготовки фізкультурних фахівців до європейської системи організації навчального процесу на сьогодні практично не досліджені, що зумовлює їх новизну та спонукає до подальшого вивчення.

Мета. Дослідити проблемні питання профільної дисципліни бакалаврів ФВ, які потребують поглибленого вивчення і контролю у ВНЗ фізкультурного профілю.

Завдання.

1. Визначити проблеми, які виникають у студентів при складанні документів планування під час педагогічної практики в школі.

2. З'ясувати труднощі, які виникають у студентів-практикантів при застосуванні словесних, наочних та практичних методів ФВ.

3. Дослідити проблеми, якими супроводжується організація і проведення різноманітних форм фізичного виховання протягом навчального дня та позакласних занять фізичними вправами.

4. Встановити рівень реалізації теоретичних знань студентів на практиці.

Методи досліджень. Аналіз літературних та Інтернет джерел, опитування (анкетування), ранжування, математична обробка даних.

Результати дослідження та їх обговорення. Провідною дисципліною у підготовці бакалаврів з фізичного виховання в Україні є «Теорія і методика фізичного виховання» (ТіМФВ). Це інтегральна дисципліна, яка включає знання з анатомії, фізіології, метрології, психології, педагогіки та ін. Навчальною програмою ЛДУФК передбачено поділ ТіМФВ на три частини: перша – «Загальні основи теорії та методики фізичного виховання» (для студентів другого курсу); друга – «ТіМФВ дітей дошкільного та шкільного віку» (для студентів третього курсу); третя – «ТіМФВ дорослого населення» (для студентів четвертого курсу). У зв'язі з цим семестрі студенти складають іспит та закріплюють здобуті знання під час проходження педагогічної практики в школі.

У ході констатуючого експерименту нами було опитано 11 вчителів-методистів 300 м. Львова, де проходять педагогічну практику студенти ЛДУФК. Це досвідчені педагоги, стаж роботи яких в школі налічує від 20 до 30 років (8 осіб) або понад 30 років (3 осіб). Розроблена нами анкета складалась із 6 запитань. З них 3 запитання закритого типу і 3 – відкритого. Серед закритих запитань були альтернативні та неальтернативні. Всі запитання стосувалися труднощів та проблем, які виникають у студентів під час практики і поділялися на окремі блоки: 1-й – труднощі, які виникають у студентів під час складання документів планування; 2-й – ступінь реалізації теоретичних знань студентів на практиці, 3-й – труднощі при застосуванні словесних, наочних та практичних методів ФВ, 4-й – труднощі з організацією проведення різноманітних форм фізичного виховання протягом навчального дня та позакласних занять фізичними вправами.

Аналіз відповідей першого блоку питань анкети дозволив виявити труднощі, які частіше виникають у студентів під час складання документів планування.

Ранжування відповідей респондентів показало, що найскладніше студентам готувати такі документи планування як робочий-план графік, конспекти уроків та картку педагогічного спостереження.

Проаналізувавши відповіді 2-го блоку запитань анкети, ми з'ясували ступінь реалізації теоретичних знань студентів на практиці. На думку більшості респондентів (64 %), ступінь обізнаності студентів зі змістом та методикою проведення педагогічних спостережень на уроці є недостатньою або низькою (Табл. 1.). Лише 38 % опитуваних вважають його достатнім та жоден вчитель-методист не зазначив високого ступеня.

Щодо оцінки рівня знань з техніки і методики страхування, то відповіді методистів були неоднорідними. Відтак, одна частина (36 %) опитаних вважають його недостатнім, а інша (36 %) навпаки – достатнім. (Табл. 1.). Решта 28 % респондентів оцінили його як низький.

Більша частина опитаних нами респондентів (64-73 %) зазначила достатній ступінь реалізації таких теоретичних знань студентів на практиці, як вміння визначати інтенсивність навантаження за показниками ЧСС, застосовувати знання з методики розвитку рухових якостей, дотримуватися структури уроку, успішно вирішувати на уроці завдання ФВ та здійснювати підбір методики розвитку певних рухових якостей.

Вчителі-методисти вважають, що студенти недостатньо реалізують свої теоретичні знання на практиці під час здійснення диференційованого підходу до ФВ школярів різних вікових груп (54 %), організації педагогічного контролю за фізичним навантаженням (54 %), застосування термінології ФВ (64 %) та навчання руховим діям (54 %).

Таблиця 1.

Ступінь реалізації теоретичних знань студентів на практиці

Варіанти відповідей	Ступінь реалізації, %			
	низький	недостатній	достатній	високий
Обізнаність зі змістом та методикою проведення педагогічних спостережень на уроці	18	46	36	—
Рівень знань з техніки і методики страхування	28	36	36	—
Вміння визначати інтенсивність навантаження за показниками ЧСС	—	36	64	—
Застосування знань з методики розвитку рухових якостей	—	18	73	9
Дотримання структури уроку	9	18	64	9
Ефективність контролю за виконанням домашніх завдань	18	28	46	9
Вирішення освітніх, виховних та оздоровчих завдань ФВ	—	9	73	18
Ефективність застосування різноманітних методів організації учнів на уроці та способів виконання фізичних вправ	18	36	36	9
Вміння здійснювати диференційований підхід до ФВ дітей різних вікових груп	9	54	28	9
Підбір обсягу та інтенсивності фізичних навантажень	—	28	54	18
Організація педагогічного контролю за фізичним навантаженням	—	73	54	9
Підбір методики розвитку рухових якостей	9	28	64	—
Вміння студентами враховувати анатомо-фізіологічні особливості дітей при підготовці і проведенні занять з фізичного виховання	—	54	46	—
Володіння термінологією ФВ	28	64	9	—
Рівень знань з методики навчання руховим діям	—	54	46	—

Тривожним є той факт, що респонденти не зазначили високого ступеня обізнаності студентів зі змістом та методикою проведення педагогічних спостережень на уроці, вміння студентами враховувати анатомо-фізіологічні особливості дітей при підготовці і проведенні занять з фізичного виховання, володіння термінологією ФВ та знань з методики навчання руховим діям.

Таким чином, з'являється ще ряд проблемних питань, які потребують поглибленого вивчення під час проходження курсу ТіМФВ. На нашу думку, більшу частину зазначених труднощів можна вирішити шляхом введення у педагогічний процес нових нетрадиційних методів навчання і контролю знань студентів, удосконалення системи оцінювання та організації їх самостійної роботи.

Аналіз відкритих запитань нашої анкети дозволив виявити труднощі, які виникають у студентів при застосуванні методів ФВ. Так, головною проблемою при використанні словесних методів ФВ є низький рівень володіння спортивною термінологією, недостатнє вміння пояснити суть вправи та не чітка подача команд. Ми вважаємо, що ці проблеми можна вирішити за рахунок урізноманітнення форм організації заняття, методів навчання, удосконалення системи оцінювання знань та організації самостійної роботи студентів з урахуванням вимог КМС навчання. Ефективним, на нашу думку, буде застосування активних ігрових методів навчання, термінологічних диктантів, бліц-опитування, кейс-методів різного рівня складності поряд з традиційними методами навчання та контролю знань майбутніх фахівців.

Щодо методів демонстрації, то респонденти вказують на труднощі, що пов'язані з неточністю під час показу вправи, помилками в техніці вправи та одноманітними комплексами

загально-розвиваючих вправ. Методисти звертають увагу і на те, що у студентів факультету фізичного виховання якість показу є нижчою, ніж у студентів факультету спорту. Даний факт можна пояснити тим, що на спортивному факультеті навчається більше висококваліфікованих спортсменів.

Під час застосування практичних методів, на думку респондентів, студенти не завжди вміють визначити елемент з якого починається навчання, не мають достатнього арсеналу відповідних вправ та методичних прийомів, бояться експериментувати з поєднанням різноманітних практичних методів. При використанні методів тренування у студентів з належним рівнем спортивної майстерності виникає значно менше труднощів, ніж в інших. Це пояснюється тим, що вони наслідують методику розвитку рухових якостей свого тренера. Проте, в більшості студентів основні труднощі пов'язані з низьким рівнем теоретичних знань з методики розвитку основних рухових якостей, невмінням правильно підібрати вправи для розвитку тієї чи іншої фізичної якості, незнанням послідовності розвитку рухових якостей та визначенням оптимальної величини фізичного навантаження.

Практично не виникає проблем у студентів з організацією та проведенням позааудиторних занять фізичними вправами, оскільки в більшості шкіл основна відповідальність за цю роботу покладена на кваліфікованих фахівців, а студенти виконують лише роль асистентів. Дещо більше проблем виникає у практикантів з організацією і проведення різноманітних форм фізичного виховання протягом навчального дня. Насамперед, це невміння організувати дітей та проявити творчість під час проведення фізкульт-хвилинок, фізкульт-пауз та рухових перерв. Подолати ці проблеми певною мірою можна шляхом виконання студентами спеціальних ситуативних завдань чи рольових ігор під час семінарських занять.

Одним із завдань нашого дослідження було визначити рівень реалізації теоретичних знань студентів на практиці. Вчителям-методистам пропонувалося зазначити один з п'яти варіантів запропонованих в анкеті рівнів (низький, нижче середнього, середній, вище середнього, високий). Отримані результати представлені на рисунку (Рис. 1).

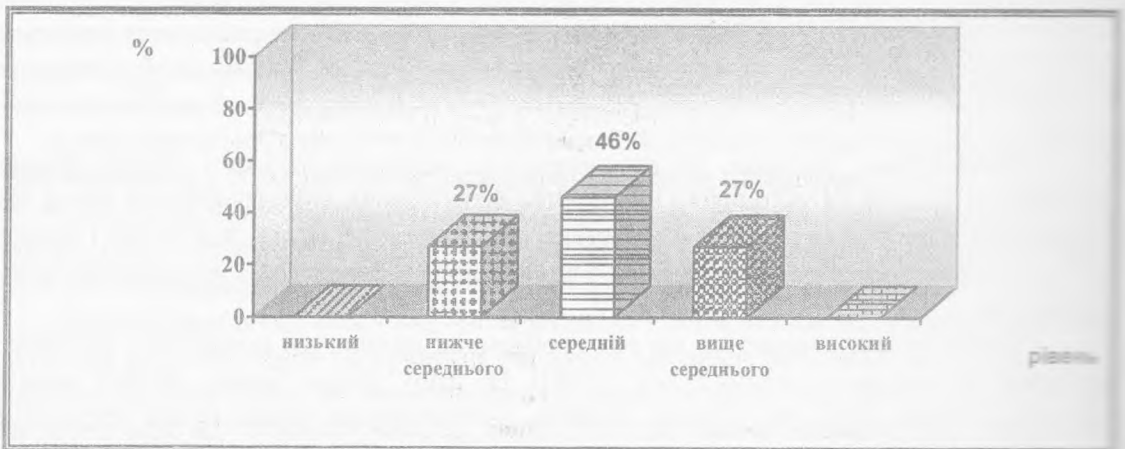

Рис. 1. Рівень застосування теоретичних знань студентів на практиці

Аналіз результатів опитування показав, що майже половина респондентів (46%) вважали на вважає рівень застосування теоретичних знань студентів під час практичної діяльності середнім. Решта фахівців вважають його нижче або вище середнього – по 27% від кожного. Насторожує те, що жоден методист не зазначив високого рівня реалізації теоретичних знань студентів під час педагогічної практики в школі.

Проведене нами дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. Ранжування відповідей вчителів-методистів показало, що найбільше труднощів виникає у студентів під час складання таких документів планування як робочий-план уроку, конспект уроку та картка педагогічного спостереження.

2. Основною проблемою при використанні словесних методів ФВ є низький рівень володіння спортивною термінологією, недостатнє вміння пояснити суть вправи та не чітка задача команд. Застосовуючи практичні методи студенти-практиканти не завжди вміють визначити елемент з якого починається навчання, не мають достатнього арсеналу підвідних вправ та методичних прийомів, бояться поєднувати різноманітні практичні методи.

Застосування методів демонстрації супроводжується неточністю під час показу вправи, помилками в техніці виконання та одноманітними комплексами загально-розвиваючих вправ.

3. Організація і проведення різноманітних форм фізичного виховання протягом навчального дня найчастіше супроводжуються такими проблемами, як невміння організувати дітей та проявити творчість під час проведення фізкульт-хвилинок, фізкульт-пауз та рухливих перерв.

4. Рівень реалізації теоретичних знань студентів, на думку 46 % респондентів є середнім.

Перспективи подальших досліджень. Зазначене вище дозволяє нам окреслити коло питань, яким необхідно приділити особливу увагу під час вивчення курсу ТіМФВ. Тому, на підставі результатів проведеного дослідження, нами була розроблена робоча навчальна програма з дисципліни ТіМФВ для студентів III курсу факультету фізичного виховання освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” з урахуванням виявлених під час педагогічної практики проблем. У подальшому плануємо продовжувати пошук шляхів покращення викладання профільних дисциплін у вузах фізкультурного профілю, з метою якісної підготовки майбутніх фахівців.

Список літератури

1. *Ареф'єв В. Г.* Фізична культура в школі (молодому спеціалісту) : навч. посіб. / В. Г. Ареф'єв ; М-во освіти і науки України, КНПУ ім. М. П. Драгоманова. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2001. – 383 с. : іл.
2. *Бріскін Ю. А.* Теоретико-методичні основи спорту інвалідів як складової міжнародного олімпійського руху : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.01 “Олімп. та профес. спорт” / Ю. А. Бріскін. – К., 2007. – 41 с.
3. *Войнар Ю.* Розвиток та сучасні тенденції системи підготовки фахівців з фізичної культури в умовах євроінтеграції : монографія / Войнар Ю., Новарецький Д., Глазирін І. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2005. – 184 с.
4. *Данилевич М.* Оцінювання організації та проведення занять із теорії і методики фізичного виховання у ЛДУФК згідно із кредитно-модульною системою / Данилевич Мирослава, Ярошик Марта // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2008. – Т. 1. – С. 159 – 162.
5. *Журавський В. С.* Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавський, М. З. Згуровський. – К. : ІВЦ „Політехніка”, 2003. – 200 с.
6. *Ісаченко М. А.* Тестовий контроль в системі оцінки знань студентів інститутів фізичної культури і спорту (на прикладі дисципліни “Теорія і методика фізичного виховання”) : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02 “Фіз. культура, фіз. вих. різних груп населення” / М. А. Ісаченко. – К., 2008. – 20 с.
7. *Кашуба В. А.* Технологические инновации в системе подготовки специалистов по физической культуре и спорту / В. А. Кашуба // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. проф. С. С. Єрмакова. – Х., 2007. – № 5. – С. 129 – 130.
8. *Максименко Г. М.* Спортивно-педагогічне вдосконалення (Легка атлетика) : навч. посіб. для студ. ф-тів фіз. культури пед. ін-тів / Г. М. Максименко. – К. : Вища школа, 1992. – 294 с.
9. *Пристапа Є.* Глобалізаційні тенденції в системі підготовки фахівців в галузі фізичного виховання і спорту в Європі / Пристапа Євген // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Т., 2004. – Вип. 4. – С. 125 – 129.

10. Чудна Р. В. Обґрунтування структури та змісту навчальної дисципліни "Адаптивне фізичне виховання" в системі вищої фізкультурної освіти : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 "Фіз. культура, фіз. вих. різних груп населення" / Р. В. Чудна. — К., 2003. — 21 с.

РЕАЛИЗАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ И УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ ВО ВРЕМЯ ПРОХОЖДЕНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ В ШКОЛЕ

Марта ЯРОШИК

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. Статья посвящена исследованию проблем, которые возникают у студентов во время педагогической практики в школе. Установлены трудности при применении словесных, наглядных и практических методов физического воспитания. Изучены возможности проведения разнообразных форм физического воспитания. Определен уровень реализации теоретических знаний студентов на практике.

Ключевые слова. Профильная дисциплина, бакалавры физического воспитания, педагогическая практика в школе, уровень теоретических знаний.

REALIZATION OF THEORETICAL KNOWLEDGE AND ABILITIES OF STUDENTS DURING PEDAGOGICAL PRACTICE IN SCHOOL

Marta YAROSHYK

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. The article is dedicated to investigation of student's problems which appear during pedagogical practice in school. The difficulties of applying verbal, visual and practical methods of physical education are determined. The weakness of organization for different forms of physical education are mastered. The level of realization of student's theoretical knowledge is defined.

Key words. Profiling discipline, bachelors of physical education, pedagogical practice in school, level of theoretical knowledge.